

Hovedinstruks for Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK)

Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), med virkning fra 15.12.2020
Hovedinstruksen erstatter tidligere *Hovedinstruks for Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) fastsatt av NFD 01.01.2020.*

1 Innledning

GIEK er en statlig forvaltningsbedrift underlagt Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Hovedinstruks for GIEK, heretter kalt Hovedinstruksen, er fastsatt av NFD, med ikrafttredelse 15. desember 2020 i medhold av gjeldende Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten fastsatt 12. desember 2003, med endringer, senest 23. september 2019, heretter kalt Økonomiregelverket.

Styringen av GIEK generelt, og økonomiforvaltningen spesielt, skal følge Økonomiregelverket med de tilføyelser og presiseringer som framgår av Hovedinstruksen, *Regelverk for GIEKs garantiordninger og Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningssaker i GIEK.*

Hovedinstruksen er sidestilt med Regelverk for GIEKs garantiordninger og Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningssaker i GIEK.

Endringer i Hovedinstruksens punkt 3.3, samt øvrige endringer som har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser, skal forelegges Finansdepartementet før implementering.

2 Instruksens formål, virkeområde og forhold til Økonomiregelverket

Formålet med Hovedinstruksen er å angi myndighet og ansvar til virksomheten og fastsette departements overordnede og langsiktige forutsetninger for og krav til systemer, rutiner og styringsprosesser. Hovedinstruksen skal også angi forholdet til Økonomiregelverket og unntak fra dette.

Økonomiregelverket er overordnet Hovedinstruksen. Ved bruk av Hovedinstruksen må man derfor også forholde seg til alle punktene i Økonomiregelverket. En uttømmende liste for GIEKs unntak fra Økonomiregelverket fremkommer i vedlegget til Hovedinstruksen.

3 Formål, tilknytningsform og oppgaver for GIEK

3.1 GIEKs formål

GIEKs formål er å fremme norsk eksport og investeringer i utlandet. Dette skal oppnås gjennom å utstede garantier på vegne av den norske stat.

3.2 GIEKs tilknytningsform

GIEK er en statlig forvaltningsbedrift. Som forvaltningsbedrift er GIEK en del av statens juridiske enhet, noe som innebærer at staten har et økonomisk og juridisk ansvar for virksomheten og at statsråden er parlamentarisk og konstitusjonelt ansvarlig for GIEKs

virksomhet. GIEK er derfor underordnet statsrådets instruksjons- og omgjøringsmyndighet. For beslutninger i garantisaker er det imidlertid ikke adgang å klage til NFD.

3.3 GIEKs balansekrav

GIEK skal oppfylle kravet om at følgende garantiordninger skal enkeltvis gå i balanse på lang sikt: *Alminnelig garantiordning, Garantiordningen for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs, Garantiordningen for kraftintensiv industris kraftkjøp og Midlertidig garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge. Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)* skal gå i balanse på lang sikt når det tas hensyn til statlig grunnfond til tapsdekning. Det vises til Regelverk for GIEKs garantiordninger kap. 2.1 for nærmere føringer knyttet til balansekravet.

3.4 GIEKs oppgaver

GIEK forvalter følgende aktive garantiordninger:

- Alminnelig garantiordning
- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)
- Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs
- Garantiordning for kraftintensiv industris kraftkjøp
- Midlertidig garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge

GIEK forvalter også følgende midlertidige garantiordninger, for å håndtere koronasituasjonen:

- Midlertidig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring
- Garantiordning for luftfarten
- Garantiordning for banklån til bedrifter

GIEK har også ansvaret for oppfølgingen av løpende garantiansvar og gjenstående krav under flere garantiordninger som er opphørt (hvor nye garantier ikke utstedes), herunder:

- Gammel alminnelig ordning
- Portefølje av gamle særlige garantiordninger

GIEK er også tillagt andre oppgaver, herunder:

- Anbudsgarantiordning på vegne av Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund). Retningslinjene for Anbudsgarantiordningen fastsettes av Norfund og fremkommer av Retningslinjer for en ny anbudsgarantiordning av 1. juni 2004.
- Beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring på vegne av NFD. Retningslinjene for beredskapsordningen fremkommer av Retningslinjer for sekretariatsfunksjoner knyttet til lovhemlet beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring (BSV), fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet 1. januar 2006.

Rådgivnings- og utredningsstøtte: GIEK skal være et fagorgan for NFD i eksportgaranti- og andre relevante eksportpolitiske spørsmål. GIEK skal ha kompetanse, kapasitet og rutiner til dette. Dette inkluderer blant annet kompetanse om andre lands tilbud og norske eksportørers behov for garantier i forbindelse med eksportfinansiering.

Internasjonalt arbeid: GIEK skal bistå NFD i det internasjonale arbeidet som innebærer betydelige forberedelser, vurdering av konkrete problemstillinger, utarbeidelse av

bakgrunnsinformasjon, rapportering og møtedeltagelse både i ekspertmøter og i felles forhandlingsmøter for den internasjonale reguleringen av eksportfinansiering. Det forutsettes at GIEK følger opp rapportering tilknyttet internasjonale forpliktelser og regelverk, herunder internasjonal regulering av eksportfinansiering. GIEK deltar også i forhandlinger om gjenvinning, både i Parisklubben og bilateralt, og har ansvar for å fremskaffe det nødvendige tallmaterialet og forestå gjennomføringen av inngåtte bilaterale avtaler.

GIEK kan ikke påta seg nye oppgaver fra andre enn NFD uten å avklare dette med NFD.

4 NFDs styring av GIEK

4.1 Det overordnede ansvaret til NFD

NFD foreslår, overfor Stortinget gjennom årlig budsjettproposisjon, overordnede mål for GIEK, på bakgrunn av dialog med GIEK. NFDs oppfølging av GIEKs aktiviteter ivaretas i hovedsak gjennom den ordinære styringsdialogen mellom GIEK og NFD, jf. punkt 4.3 nedenfor, og ved å utføre jevnlig evalueringer.

4.2 GIEKs myndighet og ansvar

Styret i GIEK

GIEK ledes av et styre som er oppnevnt av departementet. Styret har ansvar for å:

- gjennomføre aktiviteter i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger (herunder mål), tildelingsbrev, Hovedinstruksen, Regelverk for GIEKs garantiordninger, Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningsaker i GIEK
- påse at GIEK har god måloppnåelse
- utvikle strategiske og operasjonelle mål for GIEK
- ansette administrerende direktør, og fastsette instruks for stillingen, herunder myndighet og ansvar
- påse at GIEK har etablert effektiv intern styring og kontroll
- ta beslutning i garantisøknader og krav om erstatning, samt fastsette vilkår
- ivareta budsjett, regnskap og økonomi for øvrig, samt signere årsrapport og årsregnskap for administrasjonsregnskapet og alle ordningene GIEK har ansvar for å forvalte
- ivareta rapportering til overordnede myndigheter

Delegasjon av avgjørelsesmyndighet

Styret kan delegere myndighet til administrerende direktør. Styret kan også ved garantigivingen delegere avgjørelsesmyndighet til private finansinstitusjoner som det deles ansvar med.

Styrets medlemmer

GIEKs styre har inntil åtte medlemmer, hvorav inntil syv oppnevnes av NFD (inkl. styreleder). Et flertall av de ansatte kan kreve at ett styremedlem og en observatør med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Styremedlemmene oppnevnes for en periode på inntil to år av gangen. Godtgjørelsen til styremedlemmene, varamedlemmer og observatør fastsettes av NFD. Det skal kreves fremleggelse av ordinær politiattest av personer som skal

besette stillinger som styremedlem, varamedlem og observatør i styret, jf. Forskrift om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften) § 34-17.

Styrets beslutningsdyktighet

Styret er beslutningsdyktig når minst fire medlemmer deltar. Har noen forfall og det finnes varamedlem, skal varamedlemmet innkalles. Ved stemmelikhet er styreleders stemme avgjørende.

Styrets møter

Styret møtes så ofte som styrets leder finner det nødvendig, eller når det kreves av to andre styremedlemmer. Det føres protokoll fra styrets møter.

Styreevaluering

Styret skal hvert år gjennomføre en styreevaluering. Styreevalueringen skal omfatte vurderinger av hvordan habilitetskonflikter er løst og hvordan dette har påvirket styrets arbeid og effektivitet. Dersom styret finner det hensiktsmessig, skal evalueringen oversendes NFD.

Administrasjonen

Administrerende direktørs oppgaver og ansvar

Administrerende direktør skal stå for ledelse av den daglige drift i samsvar med de retningslinjer og pålegg som styret gir. Administrerende direktør har ansvaret for at styrets vedtak effektueres. Med styrets samtykke, kan administrerende direktør delegerer myndighet til andre av GIEKs ansatte. Dette gjelder også hvem som skal lede administrasjonen i administrerende direktørs fravær.

Ansettelsesforhold

GIEKs ansatte er statstjenestemenn, og GIEK skal følge alminnelige bestemmelser for statsforvaltningen, med mindre særlige unntak er gitt. GIEKs personale ansettes i tråd med statens personalreglement. Det skal kreves fremleggelse av ordinær politiattest for personer som skal ansettes i enkelte stillinger (jf. politiregisterforskriften § 34-17).

4.3 Styringsdialogen

Den formelle styringsdialogen mellom NFD og GIEK består, i tillegg til Hovedinstruksen, Regelverk for GIEKs garantiordninger og Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningssaker i GIEK, av følgende hoveddokumenter:

- tildelingsbrev fra NFD
- GIEKs årsrapport
- GIEKs øvrige faste rapportering i løpet av året
- departementets tilbakemelding på rapporteringen
- departementets referater fra etatsstyringsmøtene med GIEK

Etatsstyringsmøter skal utgjøre det formelle forumet for styring. Antall planlagte etatsstyringsmøter og alle rapporteringskrav skal framgå av tildelingsbrevet. Innkalling til

etatsstyringsmøtene rettes til styrets leder. Både styret og administrerende direktør har rett til å delta i etatsstyringsmøtene. Departementet skal varsles snarest mulig dersom frister eller forventet kvalitet ikke kan overholdes. Det understrekes at GIEK skal legge stor vekt på presis rapportering og må sørge for at leveranser er kvalitetssikret. GIEK plikter å informere departementet umiddelbart ved vesentlige avvik og om saker med mulig mediemessig eller politisk interesse.

4.4 Samarbeid med andre departementer og virksomheter

GIEK, Eksportkreditt Norge AS (EK) og Innovasjon Norge er viktige aktører for å fremme norsk eksport og investeringer i utlandet. Aktørene må kjenne godt til hverandres tilbud, særlig med tanke på små- og mellomstore bedrifter (SMB). Aktørene bør samarbeide om å gjøre sine virkemidler kjent og enklest mulig tilgjengelig for næringslivet, herunder SMB og bedrifter innen fastlandsnæringer.

GIEK og EK er ofte involvert i de samme transaksjonene, og begge virksomhetene opptrer på vegne av staten. EK og GIEK er hver for seg ansvarlige for de beslutninger som fattes i enkeltsaker.

I saker hvor GIEK vurderer at gjenvinningsarbeidet innebærer handels-/utenrikspolitiske aspekter, skal GIEK konferere med NFD og Utenriksdepartementet.

5 Presisering og utdyping av Økonomiregelverket

5.1 Krav til den interne styringen i GIEK

GIEKs styre har ansvar for at etaten har effektiv intern styring og kontroll.

GIEKs internkontroll skal utformes og gjennomføres slik at den gir rimelig grad av sikkerhet for at etaten når de mål som er fastsatt, har en effektiv drift, pålitelig rapportering og at lover og regler følges. Internkontrollen skal være tilpasset GIEKs egenart og være basert på risiko og vesentlighet. Systemer, prosesser og rutiner for internkontroll skal kunne dokumenteres. GIEK skal forankre ambisjonsnivået for internkontroll hos NFD. GIEK skal i styringsdialogen rapportere om internkontrollen er tilfredsstillende opp mot forankret ambisjonsnivå og om ambisjonsnivået bør endres.

Internrevisjon

GIEK skal ha internrevisjon. Internrevisjonen skal organisatorisk være knyttet til og rapportere til GIEKs styre.

GIEK skal sende kopi av internrevisjonsinstruks til NFD til orientering, samt øvrige internrevisjonsdokumenter som NFD ber om etter at disse har blitt behandlet i styret. NFD kan videre be om at eventuelle internrevisjonsdokumenter av særskilt interesse presenteres mer utfyllende i møte med internrevisor og GIEK.

Sikkerhet og beredskap

Arbeidet med sikkerhet og beredskap skal tilpasses virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. GIEK skal ha god styring og kontroll med informasjonssikkerheten i samsvar med relevante mål i nasjonal strategi for digital sikkerhet og tiltaksplan. GIEK har ansvar for å forebygge og håndtere digitale angrep i egen virksomhet, og for å dele informasjon om digitale angrep med departementet og relevante samarbeidspartnere. GIEK skal redegjøre for arbeidet med sikkerhet og beredskap i årsrapporten.

Statlig varekrigsforsikring

Departementets mål innen næringsberedskap er å bidra til at næringslivet gjøres i stand til å levere de varer og tjenester samfunnet etterspør også i kriser. GIEK skal i arbeidet med statlig varekrigsforsikring understøtte denne målsettingen, og arbeide systematisk med å forebygge uønskede hendelser som kan hindre måloppnåelse.

5.2 Regnskap

Regnskap for garantiordningene

Det skal føres separate regnskap for de ulike garantiordningene (fondsregnskap).

For følgende ordninger skal GIEK avlegge fondsregnskap i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS):

- Alminnelig garantiordning
- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)
- Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs
- Garantiordning for kraftintensiv industri kraftkjøp
- Midlertidig garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge

Det vises til GIEKs unntak fra enkeltpunkter i SRS 1, jf. vedlegg til hovedinstruksen. GIEK skal presentere årsregnskapene for hvert av disse fondene (garantiordning) samlet i ett dokument, som en del av årsrapporten.

For de midlertidige garantiordningene som er innført av norske myndigheter for å håndtere koronasituasjonen, skal GIEK avlegge fondsregnskap etter kontantprinsippet. Det gjelder følgende ordninger:

- Midlertidig garantiordning for re-forsikring av kortsiktig kredittforsikring
- Garantiordning for luftfarten
- Garantiordning for banklån til bedrifter.

GIEK skal presentere årsregnskapene for hvert av de midlertidige fondene (garantiordningene), samlet i ett dokument, som en del av årsrapporten.

Dersom det ved årsslutt er ubenyttede midler i tapsfondene knyttet til de midlertidige garantiordningene for å håndtere koronasituasjonen, skal ubenyttede midler føres som fondskapital.

Regnskap for administrasjon

GIEKs administrasjonsregnskap føres etter kontantprinsippet. Hver ordning dekker sin andel av de reelle administrasjonsutgiftene.

Midler til administrasjon av garantiordningene for å håndtere koronasituasjonen er bevilget som tilskudd og delegert til GIEK gjennom tildelingsbrev. Tilskuddene skal dekke utgifter til administrasjon til etablering og utgifter til drift over flere år. Dersom det ved årsslutt gjenstår ubenyttet tilskudd til administrasjon, skal ubenyttede midler føres som fondskapital i årsregnskap for den enkelte ordningen.

Revisjon

Riksrevisjonen forestår revisjon av GIEKs virksomhet, herunder GIEKs årsregnskap for administrasjonsregnskapet og for alle de ulike garantiordningene som GIEK forvalter, og rapporterer resultatene av sin revisjon og kontroll til Stortinget.

6 Styring og forvaltning av garantier

GIEK skal forvalte de enkelte garantiordningene i henhold til Økonomiregelverket (foruten unntak), Hovedinstruksen, Regelverk for GIEKs garantiordninger og Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningssaker i GIEK. I tillegg er det for enkelte garantiordninger gitt egne tildelings-/oppdragsbrev. GIEK skal ha oppdatert oversikt over alle dokument hvor oppdragsgiver har gitt føringer vedrørende forvaltning av garantiordninger som ikke er i Regelverk for GIEKs garantiordninger.

Det vises for øvrig til omtale i Regelverk for GIEKs garantiordninger og vedlegget til denne Hovedinstruks når det gjelder GIEKs unntak fra kapittel 8 i Økonomiregelverket.

7 Styring og forvaltning av eierinteresser

Med forbehold om fullmakt som årlig må vedtas av Stortinget, kan GIEK erverve og avhende aksjer og opsjoner i misligholds- og gjenvinningssaker. I 2017 fikk GIEK fullmakt til å etablere holdingsselskap for å forvalte slike eierandeler, jf. Prop. 129 S (2016–2017) og Innst. 401 S (2016–2017). Eierskapet skal være midlertidig. Formålet er å gi GIEK handlingsrom til å sikre statens verdier i situasjoner med mislighold. Det vises for øvrig til Regelverk for GIEKs garantiordninger under punkt 2.4.2. Tapsbegrensning.

Det vises til Retningslinjer for forvaltningen av selskap som staten eier som følge av misligholds- og gjenvinningssaker i GIEK. Retningslinjene har som formål å fastsette nærmere retningslinjer for NFDs utøvelse av styrings- og kontrollmyndigheten overfor selskaper som staten ved NFD eier helt eller delvis som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under GIEKs garantiordninger, jf. Reglement for økonomistyring i staten § 10, og gi instruks til GIEK om ansvar og forpliktelser som knytter seg til GIEKs forvaltning av statens eierskap i slike selskaper, jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 1.2.

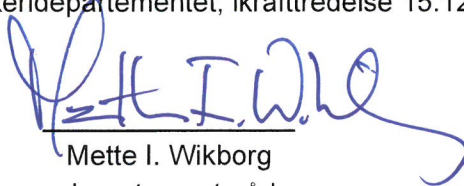
8 Nasjonalt og internasjonalt regelverk

GIEKs virksomhet skal være i samsvar med nasjonalt og internasjonalt regelverk for offentlig garantivirksomhet.

Følgende nasjonale og internasjonale regelverk er sentrale:

- den OECD-tilknyttede avtalen "Arrangement on Officially Supported Export Credits" og tilhørende anbefalinger
- EØS-avtalens regler om offentlig støtte
- WTO-regelverket, særlig "the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures".
- Relevante bestemmelser i norske lover, herunder verdipapirloven

Nærings- og fiskeridepartementet, ikrafttredelse 15.12.2020

Mette I. Wikborg
departementsråd

Vedlegg

GIEK har unntak fra Økonomiregelverket på følgende punkter:

Unntak fra 3.3.2 Virksomhetens plikt til å føre regnskap

GIEK har midlertidig unntak til og med regnskapsåret 2021 fra punkt 10 og 14 i SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse, jf. brev 8.9.2016 fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ).

Unntak fra 3.7.3.2, 3.7.3.3 og 4.3.3 Reserveløsning for utbetalinger

GIEK har midlertidig unntak til og med regnskapsåret 2025 til å benytte reserveløsning for utbetalinger. Det er en forutsetning at reserveløsning kun benyttes når dette er GIEKs eneste mulighet for å gjennomføre utbetalinger knyttet til garantier og fordringer. Unntakene og vilkår for bruk av unntakene er formidlet i brev 11. juni 2020 fra DFØ.

Unntak fra 3.7.14 Statens konsernkontoordning

GIEK har midlertidig dispensasjon til å holde valutakonti til 31.12.2020, jf. brev av 18.11.2015 fra DFØ. Kontanter på valutakonti plasseres ikke på oppgjørskonto i Norges Bank. Kontanter nominert i NOK på oppgjørskonto i Norges Bank oppføres i kapitalregnskapet.

Unntak fra 8 Forvaltning av garantiordninger

GIEK har unntak som gjelder garantivirksomheten, jf. brev fra daværende Senter for statlig økonomistyring (SSØ nå DFØ) av 22.12.2004. Tillatelsen ble gjort permanent, dvs. inntil det gjøres vedtak om ev. endringer i ordningene. Brev fra DFØ av 4.12.2017 bekrefter for øvrig at de gitte unntakene også vil gjelde for nye garantiordninger, forutsatt at Stortinget har godkjent hovedvilkårene i tråd med grunnlaget for søknaden og unntakene som ble gitt i 2004. Mer detaljer om unntakene nedenfor fremkommer enkelte steder i Regelverk for GIEKs garantiordninger, med tilhørende fotnote om hvilket unntak dette gjelder.

- Eventuelle unntak fra normalvilkåret om selvfinansiering må godkjennes ved uttrykkelig stortingsvedtak, jf. Økonomiregelverket pkt. 8.2.3. Unntak gis gjennom stortingsvedtak om trekkfullmakter for ordninger der selvfinansiering er vanskelig å oppfylle på kort sikt, og det er også tilfelle for eventuelle bevilgninger av tilskudd for å dekke erstatningsutbetalinger. Dette gjelder eksempelvis bevilgninger til U-landsordningen, jf. kap. 4.1.2. i Regelverk for GIEKs garantiordninger.
- GIEK kan unntaksvis påta seg selvskyldnerkausjon, som er et unntak fra pkt. 8.2.2 første ledd bokstav b i Økonomiregelverket jf. kap. 2.2 i Regelverk for GIEKs garantiordninger.
- Foruten byggelånsgarantiordningen så har GIEK unntak fra reell risikofordeling på pro rata basis og begrensning av statens garantiansvar til 50 pst. av tapene, som er et unntak fra pkt. 8.2.2 første ledd bokstav c i Økonomiregelverket jf. kap. 2.2 og 4.2.1 i Regelverk for GIEKs garantiordninger.
- GIEK har videre unntak fra pkt. 8.2.2 femte ledd i Økonomiregelverket om at statens ansvar skal begrenses oppad til en maksimal grense i kronebeløp for garantier for lån i utenlandsk valuta, jf. kap. 2.2 i Regelverk for GIEKs garantiordninger.
- GIEK er unntatt fra kravet om at garantien skal utformes som en avtale/garantierklæring, som er et unntak fra pkt. 8.3.3 første ledd i Økonomiregelverket jf. kap. 2.3.2 i Regelverket for GIEKs garantiordninger.
- GIEK er unntatt fra kravet om periodisk rapportering fra långiver, som er et unntak fra pkt. 8.3.3 andre ledd bokstav c i Økonomiregelverket jf. kap. 2.4.1 i Regelverk for GIEKs garantiordninger.